

INCIPIIT EPISTOLA DECRETALIS ANNICII PAPAE AD UNIVERSOS GALLIAE
EPISCOPOS DE ORDINATIONE¹ ARCHIEPISCOPORUM ET RELIQUORUM²
EPISCOPORUM ET CETERIS EORUM CAUSIS.

[H. 1] Annicius universis ecclesiis per Galliae provincias constitutis in domino salutem.

- 5 Bonorum operum et spiritalium studiorum deum auctorem esse non dubium est, qui
bonorum hominum incitat³ mentes et adiuvat actiones, quod⁴ nobis evidenter apparuerit⁵,
cum inter longinqua spatia regionum unum corda vestra senserunt consilium et, quae
desiderabatis⁶ responsa, non unius, sed plurimorum epistolae intimarunt⁷.
De ordinationibus⁸ vero⁹ episcoporum, super quibus nos consulere voluistis, olim in sancti¹⁰
10 praedecessoris¹¹ nostri Anacleti quaedam iam decreta repperimus. Scimus enim beatissimum¹²
Iacobum, qui dicebatur Iustus, qui etiam secundum carnem frater domini nuncupatus est, a
Petro, Iacobo et Iohanne apostolis Hierosolimorum¹³ episcopum esse ordinatum. Si autem
non minus quam a tribus apostolis tantus vir fuit episcopus ordinatus, patet¹⁴ profecto eos
formam¹⁵ instituente domino tradidisse, non¹⁶ minus quam a tribus episcopis¹⁷ episcopum
15 ordinari debere. Sed crescente numero episcoporum, nisi necessitas¹⁸ intervenerit, debent¹⁹

Quellen:

5-8: *Bonorum - intimarunt*, Leon. M. ep. 61. c. 1. (1,983). Cf. Fel. I. pp. 8.

10-15: *Scimus - debere*, sec. conc. Nic. praef. in cod. Quesnell. (Leon, op. ed. Baller. 3, 24.) et c. 4. conc. Nic. Cf. Anacl. 18.

14f.: *non - debere* sec. c 4. conc. Nicen. Cf. Anacl. 18, Ioann. III. pp. ep.

Rezeption:

5-22: *Bonorum – pontificem*: Coll. ans. ded. I,90.

9-26: *De – ordinatio*: Ps.-Remedius c. 36 (17: *archiepiscopus] episcopus*); Burchard I,28; Bonizo II,25; Ivo, Decr. V,139.

¹ ORDINATIO VD38

² RELIQUORUM *korr. aus* RELINQUORUM VD38

³ *am Rande* commovet VD38

⁴ Quod *korr. aus* Quid VD38

⁵ apparuit V630; I83; VD38

⁶ desiderabatis *korr. aus* siderabatis VD38

⁷ *am Rande* significaverunt VD38

⁸ ordinationibus vero *korr. aus* ordinationibus N442

⁹ vero *fehlt* I83

¹⁰ sanctis I83

¹¹ predecessoris *korr. aus* precessori N442; predecessoris *korr. aus* predecessores V630; praecessoris I83

¹² beatissimus O93

¹³ hierosolimam I83

¹⁴ *am Rande* manifestum est VD38

¹⁵ *am Rande* exemplum VD38

¹⁶ non] non a V630

¹⁷ episcopis *fehlt* VD38

¹⁸ necessitatis N442

¹⁹ debent *korr. aus* debet O93

etiam plures augeri. Id est, si archiepiscopus²⁰ diem²¹ obierit et alter ordinandus²² archiepiscopus electus fuerit, omnes eiusdem²³ provinciae episcopi ad sedem metropolim²⁴ convenient vel²⁵ ab omnibus ipse²⁶ ordinetur. Oportet autem, ut ipse, qui illis omnibus praeesse debet, ut²⁷ ab omnibus illis eligatur et ordinetur. Reliqui vero comprovinciales²⁸ episcopi, si necesse fuerit, ceteris consentientibus a tribus iussu archiepiscopi consecrari possunt episcopi. Sed melius est²⁹, si ipse cum omnibus eum, qui dignus est, elegerit et cuncti pariter sacraverint pontificem. [H. 2] Et licet istud necessitate cogente concessum sit, illud autem, quod de³⁰ archiepiscopi consecratione praeceptum atque praedictum est, id est, ut omnes suffraganei³¹ eum ordinent, nullatenus immutari licet, quia, qui³² illis praees, ab omnibus episcopis, quibus praees, debet constitui. Sin aliter praesumptum fuerit, viribus carere non dubium est, quia irrita³³ erit eius secus³⁴ acta ordinatio. Ipse³⁵ autem archiepiscopus nihil de eorum causis aut aliis communibus iuxta³⁶ statuta apostolorum absque cunctorum illorum agat consilio, nec illi, nisi³⁷ quantum ad proprias

Quellen:

16-19: *Id - ordinetur* sec. Leon. M. ep. 10. c. 5. (1, 638).

19-26: *Reliqui - ordinatio* sec. c. 19. conc. Ant. (D.).

27f.: *Ipse - consilio* sec. c. 35. apost. aut Ben. III. 106.

28f.: *nec - suo*, c. 9. conc. Antioch. (D.) aut Ben. III. 358. aut c. 43. Angilr. cf. Luc. 5. (Cf. Calist. 13, Luc. 3, Iul. 12.)

Rezeption:

16-26: *si - ordinatio*: Sentenzen c. 161; Anselm v. Lucca VI,33; Deusdedit I,75 (16: *diem*] *de hoc saeculo*; 18f.: *Oportet - ordinetur* fehlt; 19-23: *Reliqui - illud* fehlt); Bonizo III,3 (16: *si*] *Si autem*; 16: *diem* fehlt); Ivo, Pan. III,10 (16: *diem* fehlt); Polycarpus II,8,2.

17-26: *archiepiscopus - ordinatio*: Gratian D. LXVI, c. 1 (17f.: *electus - ipse*] *ab omnibus suae provinciae episcopis*; 18-22: *Oportet - sit* fehlt).

19-21: *Reliqui - possunt*: Gratian D. LXIV, c. 4.

22-30: *Et - suis*: Coll. ans. ded. I,90.

27-30: *archiepiscopus - suis*: Gratian C. IX, q. 3, c. 5 (28: *illi*] *illi assumant*).

²⁰ archiepiscopus diem obierit et alter ordinandus archiepiscopus *korr. aus* archiepiscopus V630

²¹ diem *fehlt* I83; VD38

²² ordinatus I83

²³ eidem O93; I83; eiusdem *korr. aus* eidem V630

²⁴ metropolitani I83; VD38

²⁵ ut *korr. aus* vel V630; et VD38

²⁶ ipse *fehlt* VD38

²⁷ ut *fehlt* V630; VD38

²⁸ provintiales V630

²⁹ est si *korr. aus* est O93

³⁰ de *fehlt* VD38

³¹ am Rande subiecti VD38

³² qui illis] ille qui VD38

³³ am Rande vacua inanis VD38

³⁴ forinsecus VD38

³⁵ am Rande De metropolitanis N442

³⁶ am Rande Mentio canonum apostolorum N442

³⁷ nisi *korr. aus* si O93

30 parrochias pertinet, sine suo, quoniam³⁸ tali gaudet concordia altissimus et gloriatur in membris suis.

[H. 3] Nulli archiepiscopi primates vocentur nisi illi, qui primas tenent civitates, quarum episcopos apostoli et successores eorum³⁹ regulariter patriarchas vel⁴⁰ primates esse constituerunt, nisi aliqua gens deinceps⁴¹ ad fidem⁴² convertatur, cui necesse sit propter multitudinem episcoporum primatem constitui. Reliqui vero, qui alias metropolitanas⁴³ sedes
35 adepti⁴⁴ sunt, non primates, sed metropolitani⁴⁵ nominentur.

[H. 4] Si⁴⁶ autem aliquis metropolitanorum inflatus fuerit et sine omnium comprovincialium praesentia vel consilio⁴⁷ episcoporum aut eorum aut alias causas⁴⁸ nisi eas tantum, quae ad propriam suam pertinent parrochiam, agere⁴⁹ aut eos gravare voluerit, ab omnibus districte corrigatur, ne⁵⁰ talia deinceps praesumere audeat. Si vero incorrigibilis eisque inoboediens
40 apparuerit, ad hanc apostolicam sedem, cui omnia episcoporum iudicia terminare praecepta sunt, eius contumacia referatur, ut vindicta de eo fiat, et ceteri timorem habeant. Si autem propter nimiam longinquitatem aut temporis incommoditatem vel itineris asperitatem grave⁵¹ ad hanc sedem eius causam deferre⁵² fuerit, tunc ad eius primatem causa⁵³ deferatur et

---

Quellen:

31-35: *Nulli - nominentur*, Ben. III. 439. (III. 29).(c. 12. conc. Chalc. et c. 6. conc. Afric. D.). Cf. Steph. 9. (Clem. 28. 29, Anacl. 26. 29, Iul. 12, Fel. II. pp. 12. xiii.)

36-40: *Si - sedem* videntur exogitata a Ps.-Is.

40f.: *cui - sunt* ficta sec. Innoc. I. ep. ad Vict. Rothom. c. 3. (H. no. 7).

Rezeption:

31-35: *Nulli – nominentur*: Coll. ans. ded. I,76; Ps.-Remedius c. 35; Ivo, Pan. IV,25; Polycarpus II,21,1; Gratian D. XCIX, c. 2 (34: *episcoporum* fehlt; 34f.: *vero – nominentur*] *Reliqui metropolitani nominentur, qui alias metropoles tenent*).

31-46: *Nulli – audiat*: Ivo, Decr. V,54.

36-39: *Si – audeat*: Anselm v. Lucca II,21.

36-41: *Si – habeant*: Sentenzen c. 191 (36: *autem* fehlt; 40: *praecepta*] *iussa*); Polycarpus II,24,3 (36:*autem* fehlt; 41: *timorem*] *metum*); Gratian C. IX, q. 3, c. 6 (36: *autem* fehlt; 40: *terminare*] *referr*).

36-44: *Si – iudicetur*: Ivo, Pan. IV,26.

36-46: *Si – audiat*: Coll. ans. ded. I,93; Burchard I,63; Bonizo III,19.

---

³⁸ *am Rande* De primatibus vel patriarchis I83

³⁹ apostolorum V630

⁴⁰ et V630

⁴¹ *am Rande* ab hoc tempore VD38

⁴² fide O93

⁴³ metropolitanus *korr. aus* metropolitanis O93

⁴⁴ *am Rande* adquisierunt VD38

⁴⁵ metropolitani *korr. aus* metropolita V630

⁴⁶ *am Rande* De fastu metropolitanorum N442

⁴⁷ consilio *korr. aus* consilia V630; concilio I83

⁴⁸ causas *korr. zu* causas agere VD38

⁴⁹ agere *fehlt* I83; VD38

⁵⁰ ne talia] nec alia VD38

⁵¹ gravem V630

⁵² deferre] deferre non posse V630

⁵³ causam VD38

45 penes ipsum huius sanctae sedis auctoritate⁵⁴ iudicetur. Similiter si aliquis episcoporum
 proprium⁵⁵ metropolitanum suspectum habuerit, apud primatem⁵⁶ dioceseos aut apud hanc
 apostolicam sedem audiatur. Qui maior est vestrum, secundum dominicam iussionem sit
 vester minister, et quanto⁵⁷ maior es in omnibus, humilia te ipsum.

Carissimi, nolite inter vos contendere, nec quaerat aliquis maior⁵⁸ esse, sed iuxta apostolum
 diligite vos invicem, quoniam caritas ex deo est, et omnis, qui diligit, ex deo natus est et
 50 cognoscit⁵⁹ deum. Qui non diligit, non novit deum, quoniam deus⁶⁰ caritas est. Pascite,
 inquit princeps apostolorum, qui est in vobis, gregem dei providentes non coacte⁶¹, sed
 spontanee secundum deum neque turpis lucri⁶² gratia, sed voluntarie, neque⁶³ ut
 dominantes⁶⁴ in cleris, sed formae⁶⁵ ⁶⁶ facti gregi ex animo. Et cum apparuerit princeps
 pastorum, percipietis inmarcescibilem⁶⁷ ⁶⁸ gloriae coronam.

55 Et iuxta alium apostolum: Fratres, memores⁶⁹ estote verborum, quae praedicta sunt ab
 apostolis domini⁷⁰ Iesu Christi, qui dicebant vobis, quoniam in novissimo tempore venient
 illusores⁷¹ secundum desideria sua⁷² ambulantes impietatum⁷³. Hi sunt, qui segregant
 semetipsos animales⁷⁴, spiritum⁷⁵ non habentes. Vos autem, carissimi, supraedificantes

Quellen:

44-46: *Similiter - audiatur*, Ben. III. 314. aut c. 17. Angilr. (c. 9. 17.conc. Chalc. D.). Cf. Iul. 12. (Vict. 6, Sixt. II. pp. 3, Iul. 12, Fel. II. pp. 4, 12. xx.)

46f.: *Qui - ipsum*, Matth. XXIII. 11.

48-50: *Carissimi - est*, I Ioann. IV. 7. 8.

50-54: *Pascite - coronam*, I Petr. V. 2-4.

55-62: *Fratres - tunicam*, Iud. 17—23.

⁵⁴ auctoritatem I83

⁵⁵ proprium fehlt V630

⁵⁶ primatum O93

⁵⁷ quantum N442; I83

⁵⁸ maiorem I83

⁵⁹ cognoscet VD38

⁶⁰ deus fehlt I83

⁶¹ am Rande invite VD38

⁶² lucrum I83

⁶³ neque ut korr. aus neque O93

⁶⁴ dominantur I83

⁶⁵ am Rande exemplum VD38

⁶⁶ forma V630; I83

⁶⁷ am Rande incorruptibilem VD38

⁶⁸ inmarcisibilem VD38

⁶⁹ memores estote] memor esto O93; N442

⁷⁰ domini] domini nostri VD38

⁷¹ am Rande deceptores VD38

⁷² sua fehlt V630

⁷³ impietatum] in peccatum I83

⁷⁴ animales fehlt V630

⁷⁵ spiritus I83

vosmetipsos⁷⁶ sanctissimae vestrae fidei in spiritu sancto orantes ipsos vos in dilectione dei
 60 servate, exspectantes misericordiam domini nostri Iesu Christi in vitam aeternam. Et eos
 quidem arguite iudicatos⁷⁷, illos vero salvate⁷⁸ de igne rapientes. Aliis autem miseremini in
 timore odientes eam, quae carnalis est, maculatam⁷⁹ tunicam⁸⁰.

[H. 5] Prohibete⁸¹, fratres, per universas regionum vestrarum ecclesias, ut clerici iuxta
 apostolum comam non nutriant, sed desuper⁸² caput in modum sperae radant, quia, sicut
 65 discreti debent esse in conversatione, ita et in⁸³ tonsura et⁸⁴ omni⁸⁵ habitu discreti debent
 apparere.

Haec vobis, fratres, ut petistis, custodienda mittimus et custodire praecipimus, ut in nomine
 Iesu omne genu flectatur caelestium, terrestrium et infernorum, et omnis lingua confiteatur,
 quia dominus⁸⁶ Iesus Christus in gloria est dei patris. Data VIII Kal. Iunii, Gallicano⁸⁷ et
 70 Rufino⁸⁸ vv.⁸⁹ cc. cons.

Quellen:

63f.: *Prohibete - radant* sec. vit. Aniceti c. 2. in libr. pontif.

67-69: *ut in - patris*, Philipp. II. 10. 11.

Nota cons. desumta ex vit. Aniceti c. 1. in libr. pontif.

Rezeption:

63-66: *Prohibete – apparere*: Polycarpus IV,32,8.

---

⁷⁶ vosmetipsos *korr. aus* metipsos O93

⁷⁷ iudicantes N442; I83; VD38

⁷⁸ salute O93

⁷⁹ *am Rande* corruptam VD38

⁸⁰ *am Rande* conversationem VD38

⁸¹ *am Rande* De corona clericorum I83

⁸² super VD38

⁸³ in *fehlt* N442

⁸⁴ et] et in I83

⁸⁵ omne VD38

⁸⁶ dominus] dominus noster VD38

⁸⁷ gallio I83; galligano VD38

⁸⁸ rufino vv. *korr. aus* rufino N442

⁸⁹ vv. *fehlt* O93; V630; VD38; cc. I83